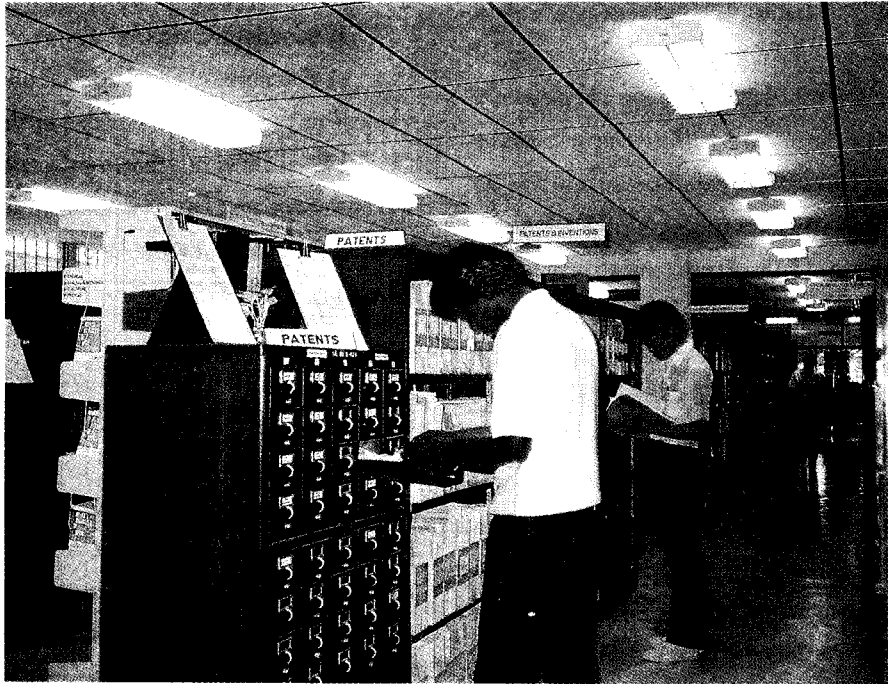

ศูนย์สารสนเทศสิทธิ์บัตร

รศ.ดร.รณ ศิลปโกชากุล

กรมวิทยาศาสตร์บริการตระหนักในคุณค่าของเนื้อหาสาระในเอกสารสิทธิบัตร และเล็งเห็นถึงความสำคัญของสาระดังกล่าวในการศึกษาค้นคว้าและวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในปี 2521 กรมวิทยาศาสตร์บริการจึงจัดตั้งศูนย์สนเทศสิทธิ์บัตรขึ้นในกองสนเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเป็นแหล่งรวบรวมและให้บริการข้อมูลสิทธิบัตร ซึ่งเป็นประโยชน์แก่การพัฒนาอุตสาหกรรม อันจะส่งผลให้เศรษฐกิจของชาติเจริญรุ่งเรืองโดยเร็ว

เอกสารสิทธิบัตรมีประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพราะการยื่นขอรับสิทธิบัตรมีเงื่อนไขสากล คือ ผู้ยื่นขอสิทธิบัตรต้องเปิดเผยรายละเอียดการประดิษฐ์ที่คิดค้นขึ้นใหม่ในโลกลงในเอกสารสิทธิบัตรที่ต้องแนบต่อกรมในขอรับสิทธิบัตร และสาระที่เปิดเผยนี้บุคคลทั่วไปที่มีความรู้พื้นฐานในเรื่องนั้น สามารถศึกษาทำความเข้าใจและทำตามนั้นได้ การกำหนดเงื่อนไขนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้มีการนำความรู้ที่เปิดเผยนี้มาใช้ประโยชน์ทางการศึกษาและวิจัยพัฒนา ดังนั้นเอกสาร

สิทธิบัตรจึงเป็นแหล่งสารนิเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่สำคัญมาก

กองสนเทศวิทยาศาสตร์ฯ ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลสารสนเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจำนวนมากแห่งหนึ่งในประเทศ ได้เห็นความสำคัญของเอกสารสิทธิบัตรจึงได้รวบรวมเอกสารและสารสนเทศสิทธิ์บัตรไว้ เพื่อให้ผู้ใช้ห้องสมุดได้รับประโยชน์สูงสุดในการศึกษาค้นคว้าสารสนเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจากเอกสารครบทุกประเภท ข้อมูลสารสนเทศจากเอกสารสิทธิบัตรสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ได้เช่น การผลิตผลิตภัณฑ์ด้วยเทคโนโลยีและกรรมวิธีต่าง ๆ แก้ปัญหาทางการผลิตหรือข้อบกพร่องของประดิษฐ์กรรม การติดตามและประเมินความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีข่าวเกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ การประเมินศักยภาพทางเทคโนโลยีของคู่แข่งทางการค้า การพิจารณาความเป็นไปได้ของเทคโนโลยีการผลิตเพื่อการซื้อ know-how จากเจ้าของสิทธิ์ การตลาดของผลิตภัณฑ์ เช่น ประเทศใดบ้างที่จำกัดสิทธิ์ในการผลิตเพื่อขาย เพราะมีผู้ยื่นขอ

เหลือผู้ใช้ห้องสมุดค้นหาข้อสนเทศสิทธิบัตรได้ และเนื่องจากการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงทาง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็ว จึงต้องมีการติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหว เกี่ยวกับสิทธิบัตรอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยผู้ให้บริการที่มีพื้นความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

ศูนย์สนเทศสิทธิบัตร กองสนเทศวิทยาศาสตร์ฯ มีเอกสารสิทธิบัตรคู่มือและสิ่งพิมพ์ ต่าง ๆ สำหรับค้นหาข้อสนเทศสิทธิบัตร ไว้ บริการมากมาย ได้แก่ เอกสารสิทธิบัตรฉบับ สมบูรณ์ (Patent Specification) ของประเทศ ต่าง ๆ 29 ประเทศ และองค์การสิทธิบัตร ระหว่างประเทศอีก 2 องค์การ คือ องค์การ ททรัพย์สินทางปัญญาแห่งโลก และ องค์การ สิทธิบัตรยุโรป เอกสารสิทธิบัตรฉบับย่อซึ่งจัด พิมพ์โดยสำนักงานสิทธิบัตร องค์การทรัพย์สิน ทางปัญญาแห่งโลกและหน่วยงานเอกชน สิ่งพิมพ์ สำหรับค้นหาข้อสนเทศสิทธิบัตรที่สำคัญ เช่น Patent Classification Service (PCS) ของ International Patent Documentation Center (INPADOC) ศูนย์สนเทศสิทธิบัตรมีไว้ใช้ค้นหา ข้อสนเทศสิทธิบัตรของประเทศต่าง ๆ ได้ถึง 55 ประเทศและองค์การสิทธิบัตรระหว่างประเทศ 2 องค์การ ซึ่งตีพิมพ์ในช่วงปี 1968-1987 นอกจากนี้ ศูนย์ฯ ยังมี Index to the US Patent Classification Subclass List เพื่อใช้ค้นหาข้อสนเทศ สิทธิบัตรของสหรัฐอเมริกา Chemical Abstracts เป็นวารสารสาระสังเขปที่มีสาระสังเขปของสิทธิ- บัตรการประดิษฐ์ทางเคมีและวิศวกรรมเคมีของ หลายประเทศ สำหรับเอกสารสิทธิบัตรเฉพาะ เรื่องที่มีผู้รวบรวมและจัดพิมพ์ขึ้น ศูนย์ฯ มีไว้ บริการมากกว่า 300 เล่ม และยังมีเอกสารแนะนำ เกี่ยวกับสิทธิบัตร กฎหมาย สิทธิบัตรของ ประเทศต่าง ๆ ให้ผู้ใช้ห้องสมุดได้ค้นคว้าหาความรู้ อีกด้วย

เพื่อให้ผู้ใช้ห้องสมุดสามารถค้นหาข้อ- เสนอสิทธิบัตรได้ตามความต้องการ และเป็น การส่งเสริมการใช้เอกสารสิทธิบัตร ศูนย์ฯ จึงมี เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ผ่านการอบรม ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ ระบบสิทธิบัตรจากองค์การทรัพย์สินทางปัญญา แห่งโลก คอยให้บริการข้อสนเทศสิทธิบัตรและ

จัดหาเอกสารสิทธิบัตรตามความเหมาะสมและ ความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุด รวบรวมและ จัดจำแนกเพื่อทำบัตรตรวจขึ้นให้ผู้ใช้สามารถค้น เรื่องได้สะดวก รวดเร็ว นอกจากนี้ศูนย์ฯ ยัง ช่วยผู้ใช้ห้องสมุดในการติดต่อประสานงานกับ องค์การสิทธิบัตรระหว่างประเทศและสำนักงาน สิทธิบัตรประเทศต่าง ๆ เพื่อขอความช่วยเหลือ ในการค้นหาข้อสนเทศสิทธิบัตรเพิ่มเติมจากการ ช่วยค้นหาด้วยคู่มือต่าง ๆ ที่มีในศูนย์ฯ สารนิเทศ สิทธิบัตรที่ผู้ใช้ห้องสมุดสามารถขอให้ศูนย์ฯ ช่วย ค้นหาหลายอย่าง เช่น บัญชีเลขที่ของเอกสาร สิทธิบัตรในเรื่องเดียวกันของผู้ประดิษฐ์คนเดียว กัน (Patent Family) ชื่อผู้ทรงสิทธิ สิทธิปัจจุบัน ของสิทธิบัตรเลขที่ใดเลขที่หนึ่ง รวบรวมสิทธิบัตร ของเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อประเมินและคาดคะเน ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเรื่องนั้น ๆ

เพื่อให้มีการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในการผลิตและพัฒนาผลผลิตอย่างกว้างขวาง ศูนย์ฯ จึงจัดการแนะนำและฝึกอบรมวิธีการค้น ข้อสนเทศสิทธิบัตร แก่นิสิต นักศึกษา และผู้ สนใจเป็นหมู่คณะ ติดตามและเผยแพร่ข่าวสาร การประดิษฐ์ใหม่ที่น่าสนใจให้ประชาชนได้ทราบ อีกด้วย

การบริการข้อสนเทศจากเอกสารสิทธิ- บัตรของศูนย์สนเทศสิทธิบัตร ช่วยให้ผู้ประกอบ การอุตสาหกรรมของไทยหลายราย ประสบผล สำเร็จเป็นอย่างดี เช่น บริษัท อุทุมพร เคมีคอล จำกัด ผู้ผลิตถ่านกัมมันต์จากกะลามะพร้าว บริษัท สแตนดาร์ด พอร์ซุลา จำกัด ผู้ผลิต น้ายาทำความสะอาดชนิดต่าง ๆ และบริษัท อัล- ไลย์ อินดัสตรีล เคมีเคิล จำกัด ผู้ผลิตเคมีภัณฑ์ ที่ใช้ในอุตสาหกรรมฟอกหนัง เป็นต้น

ปัจจุบันการใช้สารนิเทศจากเอกสาร สิทธิบัตร ยังไม่แพร่หลาย แม้ในวงการศึกษา- วิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเสียดาย เพราะสาระของเอกสารสิทธิบัตรเป็นเรื่องที่เป็น ประโยชน์แก่การพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นอย่างยิ่ง หากท่านสนใจโปรดติดต่อขอรับบริการสารนิเทศ สิทธิบัตรได้ที่ศูนย์สนเทศสิทธิบัตรฯ กองสนเทศ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กรมวิทยาศาสตร์ บริการ ศูนย์ฯ มีบริการให้คำแนะนำ ปรึกษา อบรมและช่วยค้น ตลอดจนจัดหารวบรวมและ จัดทำระบบเพื่อให้ผู้สนใจค้นหาข้อสนเทศสิทธิ- บัตรได้โดยสะดวกและรวดเร็ว.

จดสิทธิบัตรในประเทศนั้น ๆ

การค้นหาข้อสนเทศสิทธิบัตรจะทำได้ โดยสะดวกรวดเร็วจำเป็นต้องอาศัยระบบการ จัดการเอกสารที่ดี และบุคลากรที่มีความรู้ใน เรื่องระบบสิทธิบัตรและมีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีควบคู่กันไป เนื่องจากข้อสนเทศ จากเอกสารสิทธิบัตรมีอยู่กระจัดกระจาย เพราะ มีการอ้างอิงในเอกสารต่าง ๆ มากมาย ทำให้ การรวบรวมและติดตามเรื่องเพื่อให้บริการค่อนข้าง ยากและใช้เวลา นอกจากนี้เอกสารสิทธิบัตร มีเป็นจำนวนมากและแต่ละฉบับมีสาระเฉพาะเรื่อง เฉพาะประเด็น ทำให้หลายประเทศมีระบบการ จัดการเอกสารสิทธิบัตรของตนเองด้วย แทนที่ จะใช้ระบบการจัดจำแนกเอกสารสิทธิบัตรสากล อย่างเดียว ดังนั้นการค้นหาข้อสนเทศจากเอกสาร สิทธิบัตรจึงเป็นเรื่องค่อนข้างยุ่งยากและซับซ้อน มีวิธีการเฉพาะตัว ผู้ให้บริการข้อสนเทศทาง สิทธิบัตรต้องมีความรู้ความเข้าใจในระบบสิทธิ- บัตรและการจัดการเอกสาร และต้องศึกษา ติดตามวิธีการค้นเรื่องซึ่งมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพื่อให้สามารถแนะนำและช่วย-